

Työneuvoston lausunto TN 1376-01 (19/2000)

Työneuvoston lausunto **vuosilomalain** tulkinnasta. Annettu Uudenmaan työsuojelupiirin pyynnöstä 19 päivänä huhtikuuta 2001.

Lausuntopyyntö

Uudenmaan työsuojelupiiri on pyytänyt työneuvostolta lausuntoa vuosiloman sijoittamisesta. Lausuntopyynnössä esitetään esimerkki, jossa työntekijä on osa-aikaeläkkeellä siten, että hän on vuorotellen kokopäivätyössä ja vuorotellen kokonaan pois työstä osa-aikaeläkkeellä. Työntekijä ansaitsee vuosilomaa enemmän kuin yhtämittäinen työssäolojakson ajan, jolloin hän ei kerkiä pitämään vuosilomaa yhtäjaksoisesti työssäolojaksonsa aikana.

Työsuojelupiiri kysyy, kun vuosilomalain mukaan vuosiloma on annettava pääsääntöisesti yhtäjaksoisena, onko vuosiloma sijoitettava vai voiko työnantaja sijoittaa sen osaksi ajanjaksoon, jolloin työntekijä on osa-aikaeläkkeellä.

Lisäselvitys

Uudenmaan työsuojelupiiri on puhelimitse tiedusteltaessa ilmoittanut, että lausuntopyyntö on yleinen eikä se perustu yksittäisen henkilön työsuojelupiirille osoittamaan selvityspyyntöön. Uudenmaan työsuojelupiiri on ilmoittanut, että lausuntopyynnössä tarkoitettua asiasta on tullut useita kyselyjä. Näissä tapauksissa henkilö on toistaiseksi voimassa olevassa työsuhteessa ja osa-aikaeläkkeellä. Käytännön tavat osa-aikatyön järjestämiseen, eli millaisissa jaksoissa työntekijä on työssä ja vastaavasti eläkkeellä, vaihtelevat.

Edellä esitettyjen tosiasioiden perusteella, ottamatta kantaa, miten osa-aikaeläkkeellä oleva työntekijä kussakin yksittäistapauksessa ansaitsee vuosilomaa, työneuvosto esittää yleisluonteisena lausuntonaan seuraavan.

TYÖNEUVOSTON LAUSUNTO

1. Vuosiloman antaminen

Vuosilomalain 4 §:n 1 momentin mukaan lomakausi on 2.5.-30.9. Vuosiloma annetaan kesälomana lomakautena työnantajan määräämänä aika. Se osa vuosittain ansaitusta lomasta, joka ylittää 24 lomapäivää, annetaan työnantajan määräämänä aikana lomakauden jälkeen ennen seuraavan vuoden lomakauden alkua talvilomana. Ilman työntekijän suostumusta työnantaja ei saa määrätä lomaa tai sen osaa alkavaksi työntekijän vapaapäivänä, jos tämä johtaa lomapäivien lukumäärän vähenemiseen. Jos työnantaja ja työntekijä sopivat, voidaan ns. kesäloma antaa koska tahansa saman kalenterivuoden aikana tai se voidaan siirtää annettavaksi seuraavana vuonna ennen lomakauden alkua (vuosilomalaki 4 § 3 mom.). Työnantaja ja työntekijä voivat sopia myös talviloman pitämisestä muuna aikana sen kalenterivuoden aikana, jonka aikana lomaan oikeuttava lomanmääräytymisvuosi päättyy.

Vuosilomalain 5 §:n mukaan kesä- ja talvilomien tulee olla yhdenjaksoiset. Työnantaja saa kuitenkin, milloin se työn käynnissä pitämiseksi on välttämätöntä tai milloin työntekijä siihen suostuu, antaa erikseen yhdessä tai useammassa erässä se osa lomasta, joka ylittää 12 arkipäivää.

Se loman osa, joka ylittää 24 arkipäivää, voidaan jakaa ainoastaan työntekijän suostumuksella.

Ilman työntekijän suostumusta työnantaja ei saa antaa kolmen arkipäivän pituista tai sitä lyhyempää lomanosaa siten, että lomapäivä sattuisi työntekijän työaikajärjestelyn mukaiseksi vapaapäiväksi.

2. Osa-aikaeläkkeestä

Työntekijän eläkelain (395/1961) 4 f §:n mukaan oikeus saada osa-aikaeläkettä on osa-aikatyöhön siirtyneellä 56 mutta ei 65 vuotta täyttäneellä työntekijällä edellyttäen, että muun muassa hänen työaikansa on lain piiriin kuuluvassa työssä vähentynyt niin, että jäljellä oleva keskimääräinen työaika mukaan lukien myös työaika muussa lain 4 f §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettussa ansiotyössä on yhteensä vähintään 16 tuntia ja enintään 28 tuntia viikossa. Viikoittaisen työajan vaihdellessa työhön käytetty aika lasketaan keskiarvona enintään 16 viikon pituiselta ajanjaksolta. Lisäksi työntekijä ei saa olla yhdenjaksoisesti poissa työstä kuutta viikkoa pitempää aikaa; tähän kuuden viikon ajanjaksoon ei lueta vuosilomaa eikä aikaa, jolta työntekijä saa sairausvakuutuslain mukaista päivärahaa.

Osa-aikaeläkkeellä olevan henkilön työaika on hänen aikaisempaa työaikaansa lyhyempi. Työajan lyhentäminen voidaan käytännössä toteuttaa eri tavoin eikä käytännön toteuttamistavoista ole laissa säädetty. Laissa säädetty työaika koskevat vähimmäis- ja enimmäisrajat sekä se, kuinka pitkän aikaa työntekijä voi olla yhdenjaksoisesti pois työstä, asettavat kuitenkin rajoja työajan lyhentämisen käytännön toteuttamiselle.

3. Vuosiloman antaminen osa-aikaeläkkeellä olevalle

Vuosilomalaissa ei ole erityissäännöksiä osa-aikaeläkkeellä olevan henkilön vuosiloman antamisesta. Asiasta ei ole myöskään työneuvoston käytäntöä.

Työneuvosto on kuitenkin katsonut, että vuosiloma voidaan antaa irtisanomisaikana (TN 770-65). Samoin työneuvosto on katsonut, että vuosiloma voidaan antaa synnytysoikeuden aikana (TN 1039-78).

Vuosilomalaissa on kuitenkin säädetty osa-aikatyössä olevan työntekijän vuosiloman ansainnasta ja vuosiloman antamisesta osa-aikatyöntekijälle. Näiden säännösten mukaan osa-aikatyöntekijän vuosiloman antamisessa noudatetaan samoja vuosilomalain säännöksiä kuin kokoaikaisen työntekijän kohdalla. Osa-aikaeläkkeellä oleva henkilö tekee osa-aikatyötä. Sillä, että osa-aikatyötä tekevä työntekijä saa samalla osa-aikaeläkettä, ei ole merkitystä vuosilomalain tulkinnassa. Osa-aikaeläkkeellä olevan vuosiloman antamiseen ja vuosiloman jakamiseen on sovellettava samoja vuosilomalain säännöksiä kuin muidenkin osa-aikaisten työntekijöiden vuosilomaa annettaessa. Käytännössä osa-aikaeläkkeellä olevan työntekijän työaika voi olla järjestettynä eri tavoin: työntekijän vuorokautinen työaika voi olla lyhennetty tai työntekijä voi olla kerrallaan pitkäköjä jaksoja pois työstä. Vuosiloma tulee kuitenkin aina antaa noudattaen vuosilomalain 4 ja 5 §:n säännöksiä. Työnantajalla on siten oikeus sijoittaa vuosilomaa myös ajanjaksoon, jolloin työntekijä on pois työstä osa-aikaeläkkeellä. Jos henkilö on ansainnut vuosilomaa esimerkiksi 30 arkipäivää ja hän on vuoroin kaksi viikkoa työssä ja vuoroin kaksi viikkoa eläkkeellä, ei kahden viikon työssäolojakson aikana ehditä pitämään ansaittua vuosilomaa, vaan se voi jatkua myös sille ajanjaksolle, jona työntekijä on pois työstä osa-aikaeläkkeellä. Jos työnantaja ja työntekijä sopivat, voidaan kuitenkin 12 arkipäivää ylittävä loman osa antaa erikseen yhdessä tai useammassa erässä. Jos työnantaja ja työntekijä eivät voi sopia asiasta, työnantaja määrää vuosiloman ajankohdan noudattaen lain 4 ja 5 §:n säännöksiä.